

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Vesienhoito ELY-keskuksissa

Pohjois-Savon Kunnostajat Koolla 2025- verkostotilaisuus
2.9.2025

Veli-Matti Vallinkoski
Pohjois-Savon ELY-keskus

Sisältö

- Valtion ympäristöhallinnon rooli vesienhoidossa ja kunnostushankkeiden toteutuksessa viime vuosikymmeninä
- Vesienhoidon suunnitteluprosessin tilannekatsaus
- ACWA LIFE- hanke

Pohjois-Savon ympäristökeskus (1995 -2009)

- Valtion ympäristöhallinnolla aktiivinen rooli vesistökunnostusten suunnittelussa ja toteutuksessa
 - Laadittiin yleis- ja hankesuunnitelmia, toteutettiin järvi- ja virtavesikunnostuksia, vastattiin alueellisesta vesistöseurannasta ja toteutettiin erilaisia tutkimus- ja seurantahankkeita
- Riittävästi henkilöstöresursseja ja laite- ja konekalustoa kunnostushankkeiden suunnitteluun ja toteutukseen, oma ympäristölaboratorio ja näytteenotto.
 - Suuntaviivat vesienhoidolle erilaisista vesien käytön, hoidon ja suojelun kehittämissuunnitelmista, 2000- luvun puolivälissä aloitettiin ensimmäisen vesienhoitosuunnitelman laadinta.
 - Hankkeiden pääpaino vesien tilaan sekä käyttöön liittyvissä järvi- ja virtavesikunnostuksissa, hankkeissa saattoi olla mukana virkistyskäyttöön liittyviä toimenpiteitä.

Pohjois-Savon ELY-keskus (2010 – 2025)

- Vesienhoitoviranomaisena toimi ELY-keskuksen ympäristö- ja luonnonvarat vastuualue, mutta tiiviit kytkennät etenkin ELY-keskuksen kalatalous- ja maataloustehtäviin.
- Keskeisenä tehtävänä vesienhoidon suunnittelu ja toimeenpano EU:n puitedirektiivin (2000/60/EY) ja kansallisen vesienhoitolainsäädännön vaatimusten mukaisesti.
- Työn tavoitteet vesienhoitoalueille laadituista vesienhoito-suunnitelmista ja alueellisista toimenpideohjelmista (2010-2015, 2016-2021, 2022-2027)
- Tekemisen painopiste vesienhoidon suunnittelussa, asiantuntijapalveluiden tuottamisessa, avustusmuotoisen hanketoiminnan tukemisessa ja sidosryhmäyhteistyön vahvistamisessa, omaan hanketoimintaa lähinnä virtavesissä ja luonnonsuojelualueilla.
- Rahoitusta hanketoimintaan saatavilla erilaisista ohjelmista, kuten Vesiensuojelun tehostamisohjelma, AHTI-ohjelma, NOUSU-ohjelma, JÄSMY, HELMI-elin ympäristöohjelma jne.
- Hanketoiminnan painotuksen siirtyminen enenevässä määrin valuma-alueille ja luonnonhoitohankkeiden määrän lisääntyminen. Hankkeiden monitavoitteisuuden korostuminen; monimuotoisuus, vesienhallinta, virtavesireittien esteettömyys, tulva- ja kuivuusriskit jne.

Vesien tila hyväksi yhdessä

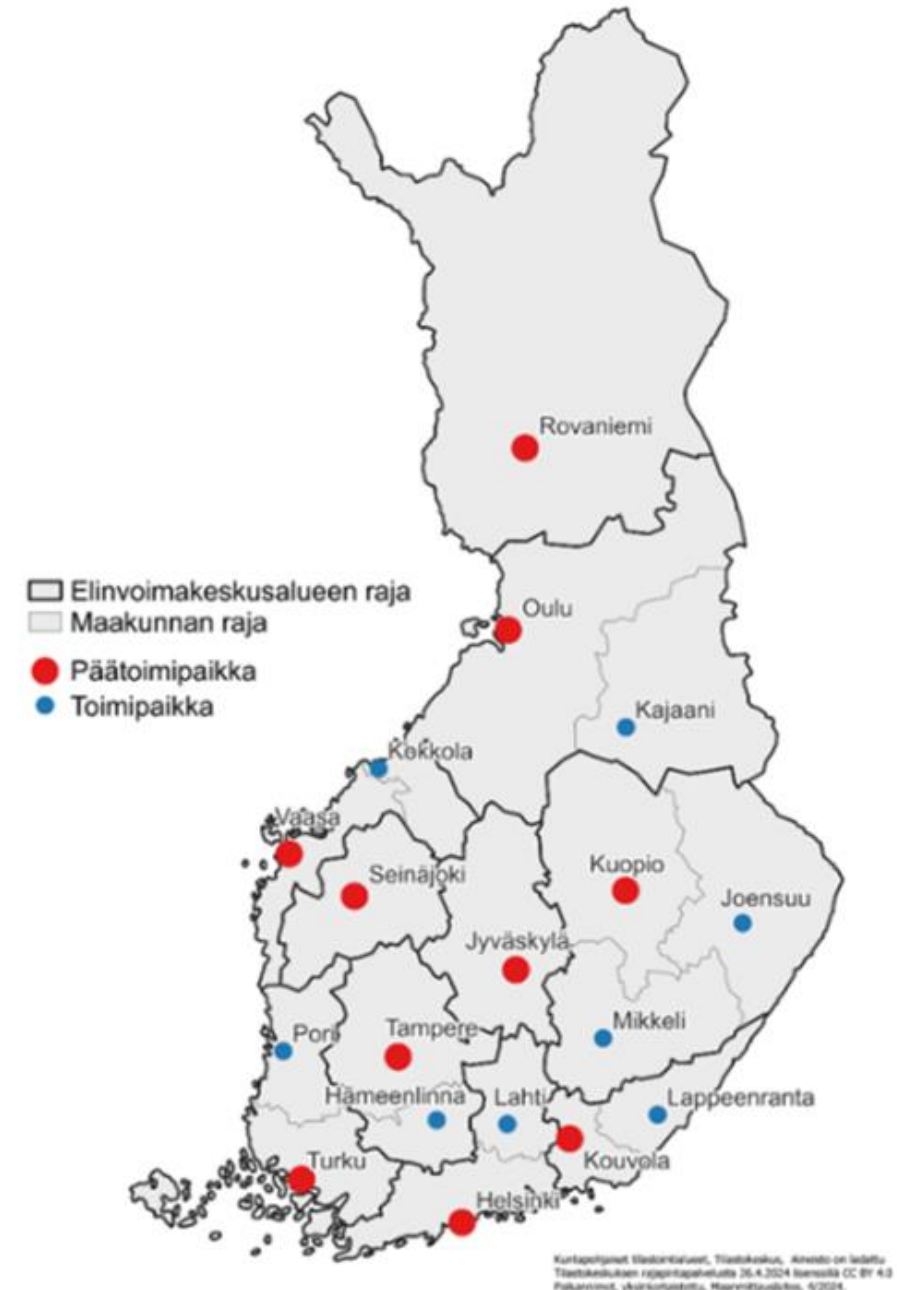
Pohjois-Savon vesienhoidon toimenpideohjelma vuosille 2022–2027

VELI-MATTI VALLINKOSKI (TOIM.) | JUSSI AALTO (TOIM.) | TUULIKKI RIETTINEN (TOIM.)

Valtakunnallinen Lupa- ja valvontavirasto, Itä-Suomen elinvoimakeskus, Kaakkois-Suomen elinvoimakeskus (2026 -)

- Vesienhoidossa toiminnan tavoitteet pysyvät ennallaan, mutta organisaatorakenteet ja yhteistyötavat muuttuvat merkittävästi.
- **Lupa- ja valvontaviraston** tehtävänä vesienhoidon suunnittelun tehtäväkokonaisuus sisältäen vesistöseurannat. Myös ympäristöluvitukset ja –valvonta LVV:n tehtävä, samoin YVA-menettelyt ja luonnonsuojelun valvonta.
- **Itä-Suomen EVK** vastaa toimialueellaan vesistöhankkeiden toimeenpanosta ja avustuksista ns. vesienhoidon tukiviranomaisena. Lisäksi EVK:ssa toteutetaan luonnonhoitohankkeita. Myös kalatalouspalvelut jatkossa ITÄ EVK:ssa toimialueena Järvi-Suomen alue.
- **Kaakkois-Suomen EVK** vastaa vesitaloustehtävistä, joihin kuuluvat mm. tulva- ja kuivuusriskien hallinta, muuttuviin ilmasto-olosuhteiden sopeutuminen, vesienhoito rakennettujen vesien ja vesistörakenteiden osalta ja vesihuoltopalvelut.

Vesienhoidon suunnittelujärjestelmä

Pohjois-Savon vesistöjen tilaa arvioidaan nyt neljättä kertaa

- Pintavesien ekologisen ja kemiallisen tilan arviointi ja luokittelu tekeillä neljättä kertaa (4. vesienhoitokausi, 2028–2033)
 - Tehdään ELY-keskuksissa pääosin vuosina 2017–2023 kerättyjen havaintoaineistojen perusteella
 - Uusia työkaluja luokittelua tukemaan esim. biologisten laatutekijöiden tilan malliennusteet ja vesikasvillisuuden ilmakuvatulkinta
 - Alustavan luokittelun on tavoitteena valmistua vuoden 2025 aikana
- Valuma-alueeltaan yli 100 km² laajuiset joet ja joitakin pienempiä puoluokan virtavesiä (valuma-alueen koko 10–100 km²) samoin kuin pinta-alaltaan yli 50 ha järvet on rajattu ns. vesimuodostumiksi, joiden tila arvioidaan
 - Pohjois-Savossa vesimuodostumia on 529 kpl
- **Vesipuitedirektiivin (VPD) EU-tulkinnan mukaan ekologisen tilan luokka tulee määräytyä heikoimmassa tilassa olevan laatutekijän mukaan (ns. one-out, all-out -periaate)**
- Biologisia laatutekijöitä ovat kasviplankton, pohjaeläimet, vesikasvillisuus ja päällylslevät sekä kalat
- Yksittäisen laatutekijän merkitys noussut myös oikeuskäytännössä vesimuodostuman tilan kokonaisarviota merkittävämmäksi (esim. KHO:2019:166, KHO:2022:38)
- Asiaan liittyviä kansallisia lainsäädäntömuutoksia tehtiin loppuvuodesta 2024 mm. ympäristönsuojelulakiin (§ 49), vesilakiin (3:4) sekä ns. vesienhoitolakiin (§ 20 a, § 20 b, § 20 c)

Pintavesien ekologisen tilan arvioinnissa käytettävät laatutekijät

Vesikasvillisuus (makrofytyt)

Pohjaeläimet

Kasviplankton ja piilevät

Kalat

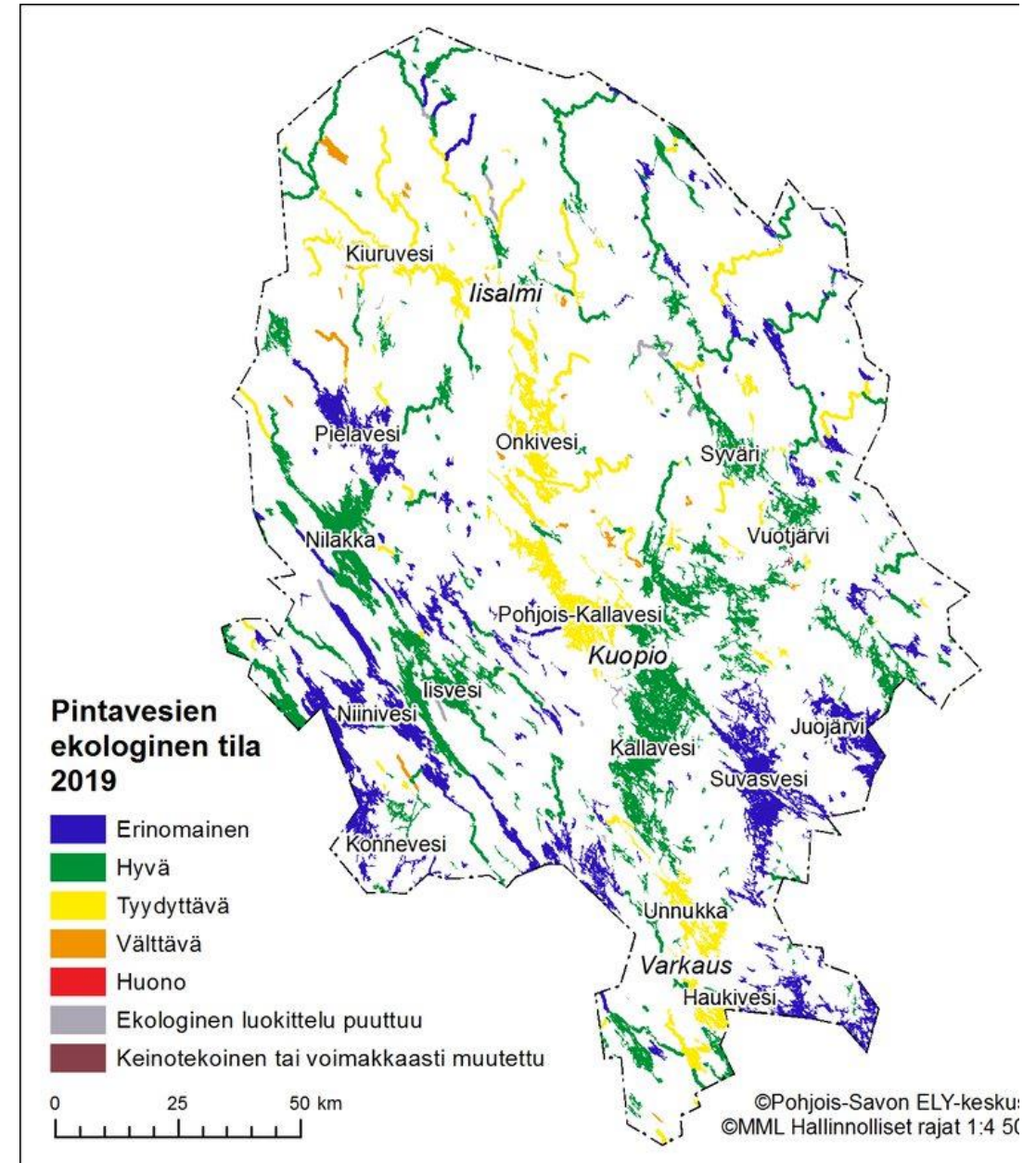

Fysikaalis-kemiallinen vedenlaatu

Pohjois-Savon vesistöjen ekologinen tila 2019

- Viimeisin ekologinen tilaluokittelu tehty vuonna 2019 yhteensä 526 vesimuodostumalle.
- Hyvää huonommassa tilassa tällöin 131 vesistöä (25%) ja tilan heikentymisen riski 49:llä kohteella (9%)
- Merkittävimmän paine- ja muutostekijät hajakuormitus, rakenteelliset muutokset ja sisäinen ravinnekuormitus. Sisäinen ravinnekuormitus merkittävä tekijä arviolta noin 40 järvellä.
- Vesienhoidon tehostamistarpeita erityisesti maa- ja metsätalouden kuormituksen vähentämisessä. Virtavesi, järvi- ja valuma-aluekunnostuksia tai kunnostusselvityksiä esitetty noin 90 kohteelle.
- 3. kauden toimenpiteiden väliarvioinnin (2022-24) perusteella hyvin edenneitä toimenpiteitä ovat mm.
 - peltojen kasvipeitteisyys ja luonnonhoitopellot, kosteikot, ympäristöstävälliset lannan levitystavat ja biokaasulaitokset
 - Rehevöityneiden järvien kunnostushankkeet, kalatiehankkeet ja nousuesteiden poistot, sidosryhmäyhteistyö, toimintamallityö
 - Ohjauskeinoista esim. metsätaloudelle herkkien vesien paikkatietoaineisto

ACWA pähkinäkuoressa

(Actions for Waters)

- Strateginen LIFE -hanke
- Hankeaika 1/2026-12/2033
 - Ajoittuu sopivasti kolmannelle ja neljännelle VHS-kaudelle 2 + 6 v.
- Budjetti n 28 M€
- Hankepartnereita yksityiseltä, julkiselta sekä kolmannelta sektorilta
 - ELY/EVK koordinoivana partnerina
- Valtakunnallinen hanke jossa alueellisia painopisteitä
- Tavoitteena käynnistää ja edistää runsaasti täydentäviä hankkeita
- Toimitaan vahvasti yhteistyössä maa- ja vesialueiden omistajien kanssa

Vincent Westberg, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus (27.8.2025)

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen
vesien- ja ilmansuojeluyhdistys r.y.

Runeberginkatu 17, 06100 PORVOO

Föreningen vatten- och luftvård
för Östra Nyland och Borgå a.r.f.

Runebergsgatan 17, 06100 BORGÅ

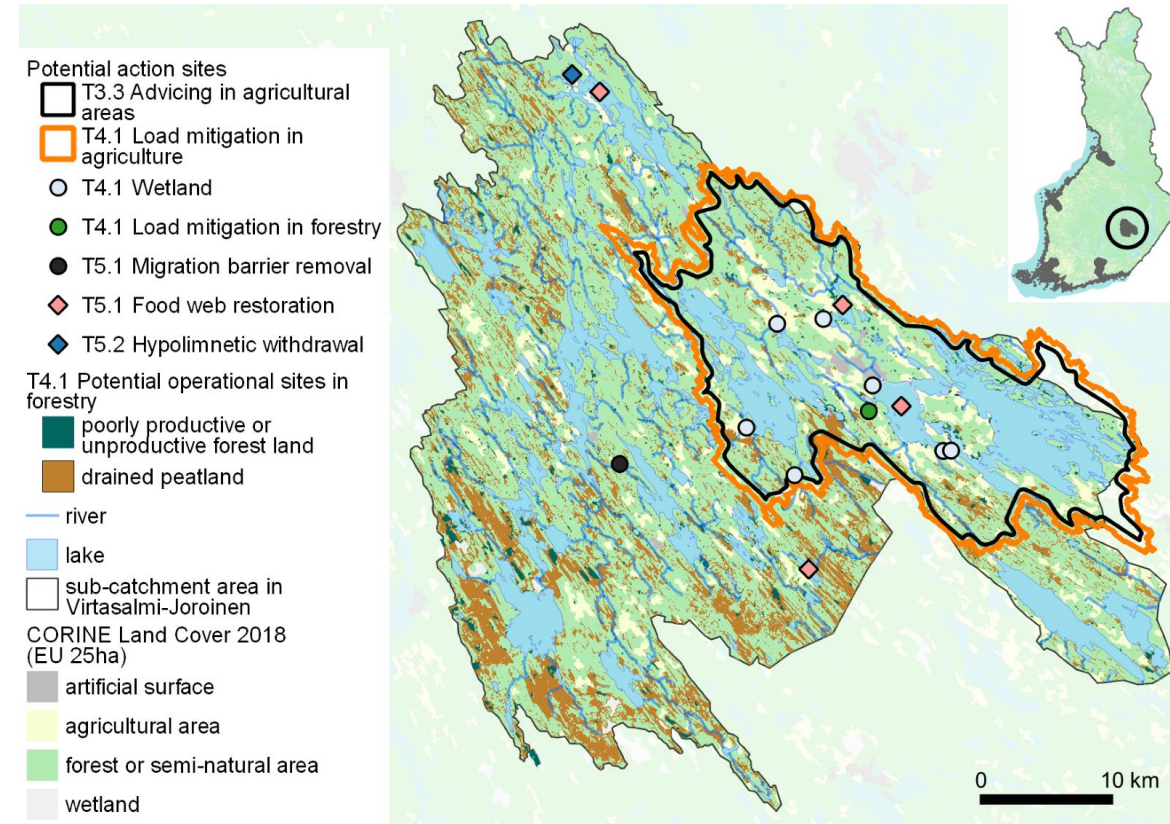
Tarkennetut tavoitteet

- Hanke kohdistuu erityisesti toimenpideohjelmissa (TPO) tunnistettuihin **toteuttamattomiin täydentäviin toimenpiteisiin** ja edistää niiden kansallista täytäntöönpanoa **hankkeen ja täydentävän rahoituksen avulla** vesienhoitosuunnitelmien täysimääräiseksi toteuttamiseksi.
- Pää tavoite on määritelty viideksi alatavoitteeksi, jotka toteutetaan yhdeksässä työpaketissa:
 1. Toimenpiteiden täytäntöönpanon ja **kohdentamisen tehostaminen**
 2. Sektorien välisen **yhteistyön vahvistaminen**
 3. Maalta-merelle **-dynamiikan ymmärtäminen**
 4. Hallintamekanismien, kuten ohjauskeinojen, **täytäntöönpanon parantaminen**
 5. Täydentävän **rahoituksen mobilisointi**

Savossa pilottialueena Virtasalmi-Joroinen kalatalousalue

Toiminta-alueelle kohdentuvia toimenpiteitä mm.

- Valuma-aluesuunnitelmien laatiminen, täydentäminen ja tarkentaminen olemassa olevien yleissuunnitelmien pohjalta.
- Maatalousvaltaisille alueille tarkennettua tilaneuvontaa ja Ympäristökioski- sovelluksen käytön testaus peltoviljelyn ympäristötoimien kohdentamisessa.
- Kosteikkohankkeiden toteuttaminen painopistealueille (osa suunnitelmista jo valmiina).
- Hoitokalastuksen tarpeen määrittely (koekalastus, luotaus jne.) ja toteutus vähintään kolmella kohteella (Joroisselkä, Valvatus, Paljo)
- Vaikutusten seuranta
 - Hankkeessa tehdään tehostettua kohdevesien tilan seurantaa toimenpiteiden vaikutusten selvittämiseksi

HELMI- elinympäristöohjelman teemat (2021-2030)

1

Soiden
suojelu

2

Soiden
ennallistaminen

3

Lintuvesien ja
kosteikkojen
kunnostus

4

Perinne-
biotooppien
hoito

5

Metsäisten
elinympäristöjen
hoito

6

Vesi- ja
rantaluonnon
kunnostus

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Kiitos!